

Kyrkan mitt i musiklivet, remiss från Kyrkostyrelsen (SKU 2003:3)

Remiss från Svenska kyrkan

Remisstid 31 mars 2004

Borgarrädsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Remissen besvaras med vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Erik Nilsson anför följande.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen i Svenska kyrkan har inbjudit 50 församlingar och lika många kommuner, Statens kulturråd samt ett stort antal organisationer och institutioner inom kulturliv och utbildningsväsende att yttra sig över utredningen ”Kyrkan mitt i musiklivet, utredningen om kyrkomusikens ställning som en del av det offentliga musiklivet i Sverige” (SKU 2003:3).

Utredningen har kommit till stånd med anledning av den oro som förknippas med effekterna av den organisatoriska skilsmässan från staten år 2000 samt ett minskat ekonomiskt underlag i och med att kyrkan enligt prognoserna får allt färre medlemmar. Som en konsekvens av försämrad ekonomi befarar kyrkomusikerna att den professionella konsertverksamheten blir lidande och därmed också förnyelsen och nyskapandet inom kyrkomusiken.

Remisser

Utredningen har remitterats till *kulturnämnden* som återopar kulturförvaltningens tjänsteutlåtande. Förvaltningen anför att kyrkorna är viktiga i det lokala kulturlivet där såväl samarbetspartners som antalet konsertlokaler är begränsade. Kyrkan är ofta samarbetspart till stadsdelsförvaltningar och föreningar och alla parter lär dra nytta av att samverkan vidareutvecklas.

Kulturförvaltningen finner det vara av intresse att försöka utveckla samarbetet mellan kyrkan/olika religiösa samfund och kommunala kulturskolor om det innebär stärkta resurser för sång, orkesterinstrument och orgelspel samt, särskilt vad gäller andra religiösa samfund, för ökad mångfald.

Mina synpunkter

För att säkra och stärka svenska kyrkans ställning inom samhällets musikliv föreslår utredningen ”Kyrkan mitt i musiklivet” (SKU 2003:3) en rad olika åtgärder som bl.a. rör kyrkomusikerutbildningarna, musikgudstjänsterna, den fria musikundervisningen och konsertverksamheten. Jag vill som svar på remissen fokusera på de förslag som rör samverkan mellan församlingarna och de kommunala kulturskolorna samt förslagen

verkan mellan församlingarna och de kommunala kulturskolorna samt förslagen angående konsertverksamheten.

Kulturnämnden påpekar i sitt remissvar att sången inte är starkt representerad inom kulturskolan och att Svenska kyrkan har en god tradition med körsång. Samtidigt finns möjligheter för församlingarna att dra nytta av kulturskolans resurser. Ett samarbete mellan kulturskolan och kyrkan kan därför förbättra möjligheterna för båda parter. Vårt mål med kulturskolan är att öka antalet barn i verksamheterna samt bredda målgruppen. Om utredningens förslag leder till att fler barn tar del av stadens kulturskola finns ett tydligt incitament för samverkan.

Kyrkomiljöerna fungerar för många medborgare i staden som mötesplats och arena för kulturverksamheter och samverkan finns till viss del mellan stadsdelsförvaltningar och föreningar. Jag menar att kyrkorna i staden utgör potentiella scener för det fria kulturlivet och främst för musiklivet. Om samarbetet mellan fristående konsertarrangörer och kyrkan kan vidareutvecklas så att nya grupper både bland publik och utövare nås står det helt i samklang med den kulturpolitik vi nu för.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Remissen besvaras med vad som anförs i denna promemoria.

Stockholm den 11 mars 2004

ERIK NILSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

ÄRENDET

Kyrkostyrelsen i Svenska kyrkan har inbjudit 50 församlingar och lika många kommuner, Statens kulturråd samt ett stort antal organisationer och institutioner inom kulturliv och utbildningsväsende att yttra sig över utredningen ”Kyrkan mitt i musiklivet, utredningen om kyrkomusikens ställning som en del av det offentliga musiklivet i Sverige” (SKU 2003:3).

REMISSER

Ärendet har remitterats till kulturnämnden.

Kulturnämnden beslutade den 17 februari 2004 att besvara remissen med återopande av kulturförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av *Ingvar von Malmberg* (mp) enligt följande.

Det bör gå att samordna resurser mellan Svenska kyrkan och Kulturskolan i Stockholm. Svenska kyrkan har länge bedrivit en bra musikpedagogisk verksamhet vad gäller sång, något som förekommer i mindre grad inom Kulturskolan. Kulturskolans lärare skulle också, i den mån det går att genomföra och önskemål om detta finns bland lärarna, kunna ha utfyllnadstjänster eller engagemang inom Svenska Kyrkan.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 23 januari 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Svenska kyrkans bidrag till musikverksamheten i landet är betydande: Svenska kyrkan bidrar i genomsnitt med en tredjedel av samhällets konsertverksamhet. De anlitat under ett år motsvarande 40 000 professionella sångare och instrumentalister till offentlig musikverksamhet och gudstjänster. Varje år genomförs 25 000 musikgudstjänster och konserter för en publik på ca 2,5 miljoner. 112 000 personer sjunger i någon av Svenska kyrkans 6 200 körer. Kostnaden för den offentliga musikverksamheten i kyrkan är ca 175 mkr. Sverige är det kyrkomusikertätaste landet i världen med drygt 2 500 anställda kyrkomusiker. Svenska kyrkan har ansvaret för drygt 3 000 orglar.

Utredningen har kommit till stånd med anledning av den oro som förknippas med effekterna av den organisatoriska skilsmässan från staten år 2000 samt ett minskat ekonomiskt underlag i och med att kyrkan enligt prognoserna får allt färre medlemmar. Som en konsekvens av försämrade ekonomi befarar kyrkomusikerna att den professionella konsertverksamheten blir lidande och därmed också förnyelsen och nyskapandet inom kyrkomusiken.

Konsertverksamheten i kyrkan lockar en bred publik, inte bara församlingsmedlemmar. Minskar konsertverksamheten minskar Svenska kyrkans rekryteringsbas för nya medlemmar. Även körverksamheten, som är betydande i omfattning, blir lidande av minskade ekonomiska ramar. Möjligheten att anlita professionella sångare, instrumentalister och dirigenter minskar, liksom antalet konsertframträdanden och resor. Körsången, som är en av Sveriges största amatörverksamheter inom kulturområdet, riskerar därmed att förlora i popularitet.

Direktiven för utredningen fastställdes av Kyrkostyrelsen 2001-03-29. Målet för utredningen var att kartlägga, analysera och förstå kyrkomusikens ställning i det offentliga musiklivet idag. Utifrån underlaget fick utredningen i uppdrag att föreslå Kyrkostyrelsen nationella insatser och åtgärder för att

1. Stärka kyrkomusikens ställning som en del av det offentliga musiklivet i Sverige

2. Det gemensamma kulturpolitiska ansvar som staten och Svenska kyrkan har för kyrkomusiken förtydligas och reglers i någon form
3. Stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet med inriktning på kyrkomusiken
4. Beakta frågor om utbildningen på kyrkomusikområdet.

Utredningen grundar sig på fyra undersökningar: enkäter till landets kyrkomusiker och kyrkomusikstuderande, konsertfrekvensmätning samt en fallstudie från en församlings musikverksamhet för barn och unga. Dessutom grundar sig utredningen på kunskap och synpunkter insamlade i intervjuer och hearings.

Utredningens slutsats är att *Svenska kyrkan står för en omistlig del av samhällets musikeliv och måste tillförsäkras förutsättningar att kunna förbli en aktör i det offentliga musikelivet även i framtiden*. För att kunna möjliggöra detta ställs krav på såväl kyrkan som på samhället i övrigt. Utredningen föreslår i sammanfattning följande åtgärder för att stärka kyrkomusikens ställning som en del av det offentliga musikelivet i Sverige:

Konsertverksamhet

- ? Inför ett särskilt konsertarrangörsstöd
- ? Definiera musikgudstjänster och konserter som egen kategori i Svenska kyrkans statistik
- ? Inkludera Svenska kyrkans offentliga musikverksamhet i landets samlade kulturstatistik
- ? Genomför ett pilotprojekt avseende kompositionsbeställningar, arrangörsutbildning, turnéproduktion samt finansiering av orkester- eller instrumentalistmedverkan
- ? Utveckla samarbetet mellan Svenska kyrkan och länsmusiken

Rekrytering och utbildning

- ? Anpassa kyrkomusikerutbildningarna till musikelivets behov
- ? Utveckla praktik och introduktion för kyrkomusiker
- ? Ta bort kravet att alla kantorsstuderande ska genomgå Svenska kyrkans grundkurs
- ? Ge musiker, musikpedagoger och musiklärare möjlighet till kompletterande kantorsutbildning
- ? Initiera en nationell rekryteringskampanj
- ? Initiera konsertarrangörsutbildningar
- ? Inför stimulansåtgärder för den fria musikundervisningen
- ? Genomför ett pilotprojekt för samverkan mellan församlingar och kommunala musik- och kulturskolor

Kulturarv och framtidsfrågor

- ? Inför ett tonsättarstöd
- ? Genomför ett internationellt symposium kring orgeln och orgelmusikens framtid

Kyrkomusikfrågornas organisation

- ? Utveckla och resursförstärk arbetet med de kyrkomusikaliska frågorna inom Svenska kyrkans nationella nivå
- ? Inrätta ett samrådsorgan för kyrka och samhälle kring Svenska kyrkans offentliga musikverksamhet.

Förvaltningens synpunkter

Utredningen är väl underbyggd med sina olika undersökningar och ger en bra genomlysning av frågorna kring kyrkomusikens ställning i det offentliga musikelivet i Sverige. De flesta förslag rör kyrkans egna prioriteringar och en del ger underlag för diskussion med staten om ansvarsfördelning i frågor om kyrkomusiken. Av utredningen framgår att kyrkan får ett statligt stöd för att värda kulturarvet i form av byggnader och inventarier, men utredningen önskar fokusera på det gemensamma kulturpolitiska ansvar som stat och kyrka har för kyrkomusiken.

Kulturförvaltningen väljer att kommentera de förslag som ställs i utredningen som har bäring på den verksamhet som bedrivs inom kommunen och i samarbete med kyrkan avseende kulturverksamhet. Kulturförvaltningen måste också fästa uppmärksamhet på att även om denna utredning är gjord inom Svenska kyrkan, måste alla religiösa samfund omfattas av de beslut fattas av stat eller kommun. Det kan gälla statistik, konsertstöd, samarbeten mm.

Konsertverksamhet

Kulturförvaltningen anser allmänt sett att det är värdefullt om kyrkans körverksamhet och offentliga konsertverksamhet kan bibehålla sin kvalitet. Svenska kyrkan är också en betydelsefull arbetsgivare för utbildade musiker. Utan de möjligheter till inkomster som kyrkans konsertverksamhet ger skulle denna yrkeskategori ha betydligt svårare att kunna försörja sig. Utredningen föreslår ett statligt konsertarrangörsstöd och kulturförvaltningen har inte några särskilda synpunkter på det. Kulturförvaltningen har någon enstaka gång lämnat kulturstöd till något projekt som äger rum i kyrkan, men genomförs av någon fristående förening. Kyrkorna, inte minst i förorterna, betyder mycket för stadsdelsförvaltningarnas arrangemang. Antalet samlingslokaler och antalet samarbetspartners har minskat under senare år, men kyrkorna är ofta öppna för olika profana arrangemang. Genom ökat samarbete med kommun och föreningsliv skulle kyrkans roll som kulturarena kunna öka ytterligare.

Statistik

Kulturförvaltningen gör varje år en Kulturrapport över kulturverksamhet i staden och har allt sedan starten räknat antal konserter och publik i några stockholmskyrkor. Kulturförvaltningen ser positivt på att kyrkan organiserar statistikinsamlingen och gör den fullständig. Det är dock viktigt att musikgudstjänster och konserter räknas, men inte slås samman till en kategori som föreslås i utredningen. Det vore också intressant att få motsvarande statistik från andra religiösa samfund. Kulturförvaltningen har ingen uppfattning om hur stor del av kyrkans kulturverksamhet som stöds av studieförbundet Sensus, men vid statistikredovisning bör man var observant på att samma arrangemang, körverksamhet eller andra kurser inte dubbelredovisas.

Rekrytering och utbildning

Antalet sökande till kyrkomusikerutbildningar minskar och det finns farhågor om att Svenska kyrkan inom en snar framtid kommer att stå inför en akut kyrkomusikerbrist. Utredningen menar att man måste se över såväl den psykosociala arbetsmiljön som krav på utbildning. Kyrkan måste tydligt uttrycka att det behövs välutbildade och kvalificerade musiker med hög konstnärlig integritet. Musiker såväl som musiklärare och –pedagoger skulle med deltids- och distansundervisning kunna lockas att söka sig en andra karriär som kyrkomusiker.

Utredningen konstaterar att den fria musikundervisningen för barn och unga i församlingarna inte prioriteras, vilket på sikt får konsekvenser för återväxten av korister, organister och kantorer. Även i kommunala kulturskolor minskar andelen orkesterinstrumentalister. Utredningen vill stimulera särskilda insatser för den fria musikundervisningens utveckling. Sommarkurser i orgelspel föreslås bl a, men framför allt föreslås en samverkan mellan församlingarna och de kommunala kulturskolorna. Sången är ett ämne som t ex inte har varit särskilt starkt företrätt inom de kommunala kulturskolorna och som kanske skulle vinna på ett samarbete med Svenska kyrkan eftersom körsången är en så omfattande och viktig del i kyrkans verksamhet.

Även i detta sammanhang är det intressant att se samarbetet med olika kyrkor och samfund som en del i kommunens mångfaldsarbete och särskilda åtagande att arbeta för de nationella minoriteterna.